

ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СТЕЧИШИН ТЕТЯНА БОГДАНІВНА

УДК 336.767

**ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ
В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ**

Спеціальність 08. 00. 08 – гроші, фінанси і кредит

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Тернопіль – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Луців Богдан Любомирович,
Тернопільський національний економічний університет,
проректор з науково-педагогічної роботи (міжнародні зв'язки)

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Примостка Людмила Олександрівна,
ДВНЗ „Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана”,
завідувач кафедри менеджменту банківської діяльності

кандидат економічних наук, доцент
Пшик Богдан Іванович,
Львівський інститут банківської справи Університету
банківської справи Національного банку України,
доцент кафедри банківської справи

Захист відбудеться ____ 2011 р. о ____ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.03 у Тернопільському національному економічному університеті за адресою: 46020 м. Тернопіль, вул. Львівська, 11-а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46020 м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий ____ 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, доцент

М. П. Шаварина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Особливістю сучасного етапу економічних перетворень в Україні є наявність макро- та мікроекономічних дисбалансів, що посилюються кризовими явищами у фінансовому секторі, основою якого є фінансовий ринок. Саме високоефективний та динамічний фінансовий ринок, який забезпечує перерозподіл грошових ресурсів між галузями і секторами економіки, є невід'ємним елементом ринкової системи господарювання. В Україні фінансовий ринок перебуває у стані становлення та розвитку, котрий в сучасних умовах набуває дискретного та фрагментарного характеру, що виявляється у недостатній ефективності виконання даним ринком своїх функцій. Виявом цього є відсутність усього необхідного набору фінансових інструментів для мобілізації і ефективного інвестування капіталу в реальний сектор економіки задля неперервності розширеного відтворення. Крім того, діяльність вітчизняного фінансового ринку характеризується ще і низкою таких проблем як недостатній рівень ліквідності об'єктів вкладення коштів, незначні масштаби капіталізації, дефіцит внутрішніх джерел ресурсів для інвестицій, відсутність належного правового поля для регулювання основних засад функціонування ринку.

Дані обставини зумовлюють важливість дослідження ключових аспектів діяльності інститутів фінансового ринку, головними серед яких в Україні є банківські установи, котрі виконують основні функції із перерозподілу ресурсів у масштабах усього національного господарства. Саме тому вивчення основ діяльності банків із використання сукупності фінансових інструментів для здійснення інвестування є необхідною умовою розв'язання завдань із активізації економічного зростання і забезпечення ефективного розвитку нашої країни.

Теоретичні засади банківського інвестування активно досліджують вітчизняні й зарубіжні науковці. Значний внесок у вирішення проблем активізації різних аспектів інвестиційного процесу зробили іноземні вчені: Л. Александер, В. Бейлі, Г. Бірман, С. Брю, Дж. Гітман, Е. Долан, К. Екклаунд, Дж. Кейнс, Д. Ліндсей, К. Макконел, К. Маркс, А. Маршал, Ф. Фаббоці, В. Шарп, С. Шмідт, Й. Шумпетер. Дослідження у цьому напрямку, які провели вітчизняні науковці: О. Вовчак, О. Дзюблюк, В. Корнєєв, І. Кравчук, М. Крупка, Б. Луців, Т. Майорова, В. Міщенко, А. Мороз, А. Пересада, О. Підхомний, А. Поручник, Л. Примостка, Б. Пшик, М. Савлук, Р. Тиркало, В. Федоренко, В. Шапран, В. Шелудько, С. Юрій та ін., також заслуговують на особливу увагу. Вчені наголошують, що банки України досі не акумулювали достатній рівень капіталу, обсяг і якість якого забезпечував би їх інвестиційну активність. Водночас залишається не розкритим питання ефективності використання фінансових інструментів у інвестиційній діяльності банків України та розробки шляхів їх активізації.

Водночас, виокремлення організації діяльності банків на інвестиційному ринку з використанням фінансових інструментів як вектору дослідження дасть змогу розширити межі наукового пізнання та визначити потреби сучасної

практики. Актуальність розгляду окреслених аспектів, недостатній рівень вивчення й дослідження науково-теоретичних і практичних проблем інвестиційної діяльності банківських установ України зумовили вибір теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри банківського менеджменту та обліку Тернопільського національного економічного університету і належить до теми „Дослідження потенціалу банків та їх вплив на економіку регіонів” (державний реєстраційний номер 0107U012108). Роль автора полягала у здійсненні розробок, пов'язаних із аналізом теоретичних і прикладних питань діяльності банків на інвестиційному ринку.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дослідження є поглиблене вивчення місця та ролі фінансових інструментів у інвестиційній діяльності банків, а також визначення пріоритетних шляхів активізації діяльності банків на фінансовому ринку.

Відповідно до окресленої мети у роботі передбачено виконання таких основних завдань:

- узагальнити теоретичні підходи до визначення сутності фінансових інструментів;
- дослідити сутність та структуру фінансового ринку як сфери обігу фінансових інструментів;
- визначити теоретичні й практичні засади інвестиційної діяльності банків і напрямки її здійснення;
- охарактеризувати організацію банківської діяльності у сфері інвестування та розробити пропозиції щодо вдосконалення діяльності інвестиційного департаменту банківських установ;
- проаналізувати сучасний стан інвестиційної діяльності банківської системи загалом і в межах окремих банківських установ;
- обґрунтувати сутність та оцінити методи управління інвестиційним портфелем банківської установи відповідно до вимог фінансового ринку;
- розглянути підходи до з'ясування сутності інвестиційного ризику та запропонувати напрямки управління ним;
- окреслити перспективи щодо впровадження новітніх фінансових інструментів для інвестування банківськими установами з метою активізації діяльності банків на фінансовому ринку;
- розробити пропозиції щодо формування оптимальної структури портфеля фінансових інструментів банківської установи шляхом моделювання.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність банків в умовах ринкової економіки.

Предмет дослідження – економічні відносини, пов'язані з використанням фінансових інструментів у інвестиційній діяльності банків.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувались загальнонаукові прийоми та методи досліджень, зокрема: 1) теоретичного узагальнення, системної оцінки і наукової дедукції при визначенні теоретичних аспектів функціонування фондового ринку й економічної природи інвестиційних операцій банків; 2) аналізу, синтезу та графічного зображення для оцінювання ролі й місця

фінансових інструментів у інвестиційній діяльності банків та їхнього впливу на ефективність і доцільність інвестиційних операцій; 3) групування, порівняння та методу динамічних рядів для дослідження особливостей і тенденцій діяльності банківських установ на інвестиційному ринку; 4) економіко-математичного моделювання при розробленні пропозицій щодо формування оптимальної структури портфеля фінансових інструментів банківської установи.

Інформаційну основу дослідження становлять: наукові праці вітчизняних і зарубіжних економістів з теорії банківської справи, інвестування; науково-дослідні роботи з питань інвестиційної діяльності банківських установ та активізації роботи інвесторів з фінансовими інструментами; результати аналітичних досліджень рейтингових агентств; нормативно-правові акти, що регулюють діяльність банків в Україні та за кордоном; звітні дані щодо діяльності вітчизняних банків; офіційні статистичні дані Національного банку України, Асоціації українських банків, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних і практичних підходів до організації банківської діяльності на інвестиційному ринку, а саме:

вперше:

– запропоновано визначення інвестиційного портфеля фінансових інструментів (ІПФІ) як сукупності фінансових інструментів, придбаних у процесі інвестиційної діяльності банку. При цьому визначено, що основними складовими ІПФІ є цінні папери, похідні фінансові інструменти та інвестиції в асоційовані й дочірні компанії у сфері портфельного інвестування. Використання цієї дефініції дає змогу розширити розуміння складових інвестиційного портфеля з метою приведення структури інвестиційної діяльності банків до вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) та фінансового ринку;

удосконалено:

– дефініцію фінансових інструментів як специфічних засобів фінансового ринку, які виступають зобов'язаннями у користувачів фінансових ресурсів та активами в їхніх розпорядників і сприяють обміну, розподілу та перерозподілу ресурсів, перебуваючи у вільному обігу на фінансовому ринку. На відміну від існуючих підходів, пропонуване визначення розкриває економічний зміст фінансових інструментів відповідно до суб'єктів фінансового ринку, що здійснюють операції з ними;

– структуру фінансового ринку шляхом виокремлення сфери економічних відносин, де відбуваються процеси купівлі-продажу, обігу та обміну фінансових інструментів. Водночас визнано за доцільне розглядати цю сферу як ринок фінансових інструментів, що дасть змогу удосконалити їхній рух;

– підходи до організації інвестиційного процесу банку в контексті врахування напрямків руху інформаційних потоків у межах інвестиційного департаменту і банківської установи загалом при здійсненні інвестиційної діяльності. Розроблені схеми мають сприяти прийняттю ефективних інвестиційних рішень щодо вибору банком майбутніх секторів ринку, банківських продуктів та послуг, асортименту операцій на фінансовому ринку;

– порядок формування оптимального портфеля фінансових інструментів шляхом застосування побудованої економіко-математичної моделі, з допомогою якої за заданого рівня ризику можна сформувати оптимальний портфель фінансових інструментів з урахуванням ймовірності дохідності його складових й здійснювати моніторинг портфеля в мінливому економічному просторі;

набули подальшого розвитку:

– класифікація фінансових інструментів, до яких зараховано цінні папери, деривативи, новітні фінансові інструменти та інструменти кредитного і грошового ринків. При цьому виокремлено інвестиційні фінансові інструменти, які безпосередньо використовують в інвестиційній діяльності банків. Такий підхід дасть змогу розширити основний масив об'єктів фінансового ринку, що сприятиме збільшенню можливостей інвестування фінансових посередників;

– підходи до управління портфелем фінансових інструментів банку, при формуванні яких враховано результати факторного аналізу та дохідності портфеля від періоду володіння активами (HPR) до прийняття ефективних інвестиційних рішень. Використання запропонованих методів управління портфелем допомагає виявити вплив негативних факторів на дохідність портфеля і здійснити коректний метод оцінювання та порівняння дохідності від інвестицій, володіння якими передбачено на короткий період (до 1 року).

Практичне значення отриманих результатів дослідження. Запропоновані в дисертації підходи, методи та отримані висновки є результатом виконання поставлених завдань, мають практичне значення для активізації використання фінансових інструментів у інвестиційній діяльності банків та включають такі положення: 1) пропозиції щодо вдосконалення діяльності інвестиційного департаменту банку з урахуванням спрямованості інформаційних потоків у межах банківської установи дозволяють оптимізувати внутрішню структуру банку для інвестиційної діяльності; 2) врахування результатів факторного аналізу та дохідності портфеля від періоду володіння активами мають практичну цінність при прийнятті інвестиційних рішень; 3) елементи поліпшення кількісного оцінювання інвестиційних ризиків банку, суть яких полягає у подальшому сценарному аналізі, а також врахування заданого рівня ризику і ймовірності дохідності різновидів фінансових активів сприяють формуванню оптимального портфеля фінансових інструментів; 4) рекомендації щодо використання в інвестиційній діяльності банків низки новітніх фінансових інструментів сприятимуть зростанню дохідності банківських установ, диверсифікації провадження активних операцій, досягненню допустимого рівня ризику для банків і активізації діяльності банківських установ на фондовому та фінансовому ринках.

Наукові результати та практичні рекомендації, сформульовані у дисертації, отримали схвальну оцінку, їх застосовують у практичній діяльності ПАТ „Львів” (довідка № 988/6-08 від 13.05.2010 р.), ПАТ „Комерційний банк „Хрещатик” (довідка № 12-29/3490 від 31.05.2010 р.), АТ „УкрСиббанк” (довідка № 137-530/1487 від 13.05.2010р.).

Теоретичні положення і висновки дисертації використовують у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету (довідка № 126-38/1315 від 11.06.2010 р.).

Особистий внесок здобувача. Сформульовані у роботі наукові результати, висновки та пропозиції дисертант отримала самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є результатом власних розробок і розрахунків здобувача.

Апробація результатів дисертації. Окремі положення та результати дослідження пройшли апробацію й отримали позитивну оцінку на 11 науково-практичних конференціях, серед яких: Міжнародна науково-практична конференція „Фінансові ресурси регіону: організація та управління” (м. Івано-Франківськ, 9 – 11 листопада 2006 р.); III Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених „Проблеми глобалізації та моделі стійкого розвитку економіки” (м. Луганськ, 21 – 23 березня 2007 р.); II Міжнародна науково-практична конференція „Науковий прогрес на межі тисячоліть – 2007” (м. Дніпропетровськ, 1 – 15 червня 2007 р.); III Всеукраїнська науково-практична конференція аспірантів та молодих вчених „Розвиток фінансово-кредитної системи України: здобутки, проблеми, перспективи” (м. Львів, 25 – 26 жовтня 2007 р.); IV Міжнародна науково-практична конференція „Освіта і наука без кордонів – 2008” (м. Перемишль, 7 – 15 грудня 2008 р.); IV, V, VI, VII Міжнародні науково-практичні конференції молодих вчених „Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації” (м. Тернопіль, 21 – 23 лютого 2007, 2008, 2009, 2010 рр.); I Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених „Проблеми глобалізації та моделі стійкого розвитку економіки” (м. Луганськ, 25 – 27 березня 2009 р.); Міжнародна науково-практична конференція „Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу” (м. Київ, 22 квітня 2010 р.).

Публікації. Основні положення та найважливіші результати дослідження викладено у 16 наукових публікаціях, у тому числі 7 публікацій – у наукових фахових виданнях (3,34 друк. арк.), 9 – в інших виданнях (1,4 друк. арк.). Загальний обсяг фахових публікацій становить 3,86 друк. арк., з яких 3,34 друк. арк. належать особисто авторові.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатків. Робота викладена на 197 сторінках друкованого тексту, містить 19 таблиць, 31 рисунок та 11 додатків. Перелік використаних джерел налічує 217 найменувань на 20 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

Перший розділ „Теоретичні засади застосування фінансових інструментів в інвестиційній діяльності банків” присвячено розгляду економічної сутності фінансових інструментів, аналізу їхньої специфічної сфери обігу – фінансового ринку, теоретичних основ інвестиційної діяльності загалом та організації роботи банківських установ із фінансовими інструментами зокрема.

Результатом сформованого автором комплексного підходу до вивчення сутності фінансових інструментів є їх трактування як специфічних засобів

фінансового ринку, які виступають зобов'язаннями у користувачів фінансових ресурсів та активами в їхніх розпорядників і сприяють обміну, розподілу та перерозподілу ресурсів, перебуваючи у вільному обігові на цьому ринку. З огляду на це, особливістю фінансових інструментів є те, що вони забезпечують перерозподіл фінансових ресурсів з вигодою для обох сторін: користувачів і розпорядників. Користувачами у даному разі вважаються суб'єкти фінансового ринку, які у певний момент мають потребу у вільних ресурсах і погоджуються за користування ними сплачувати деяку плату чи винагороду, залежно від умов, що передбачає той чи інший фінансовий інструмент. Розпорядниками фінансових ресурсів виступають суб'єкти фінансового ринку, які, володіючи вільними фінансовими ресурсами, в даний момент мають бажання і змогу віддати їх у користування за деяку плату відповідно до вимог конкретного фінансового інструменту на заздалегідь визначених умовах.

Основна мета використання фінансових інструментів згаданими суб'єктами фінансового ринку – економічна вигода чи певний зиск. Для розпорядників фінансових ресурсів таким зиском є ефективне розміщення вільних коштів та одержання додаткових надходжень або отримання прав володіння чи управління (залежно від того, якими фінансовими інструментами розпоряджається суб'єкт), а для користувачів – одержання додаткового доходу у вигляді прибутку від розширення своєї діяльності за рахунок залучених коштів за допомогою фінансових інструментів.

З метою ефективного використання фінансових інструментів банками розроблено підхід до класифікації фінансових інструментів (рис. 1). При цьому наголошено, що поняття „фінансові інструменти” є набагато ширшим, аніж поняття „цінні папери”, які належать до фінансових інструментів та є їхньою основною часткою. Існує ще одна відмінність між цими поняттями – те, що цінні папери перебувають в обігу лише на ринку цінних паперів, а фінансові інструменти виходять за його межі, при цьому сферою їхнього обігу слугує фінансовий ринок загалом.

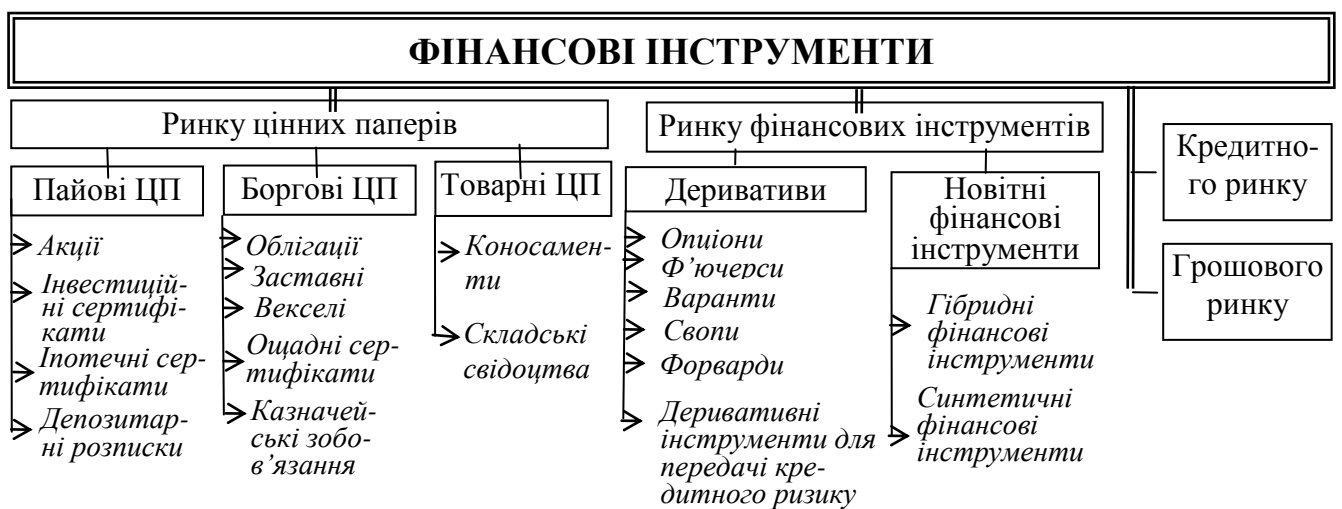

Рис. 1. Класифікація фінансових інструментів за характером ринку їх обігу

Відповідно до напрямку дослідження виділено фінансові інструменти, які використовують безпосередньо в інвестиційній діяльності банків. На основі

пропонованої класифікації визначено інвестиційними фінансовими інструментами, що є об'єктами банківських інвестицій, цінні папери, деривативи і новітні фінансові інструменти. Що ж стосується інших, зокрема фінансових інструментів кредитного та грошового ринків, то зазначено, що будь-який із них має специфічну сферу обігу, відтак їх аналіз не належить до об'єкта дослідження.

Результати аналізу різних підходів до структуризації фінансового ринку дають підстави стверджувати, що за основу первинного його поділу слід брати групи об'єктів фінансового ринку, а саме фінансові активи, фінансові ресурси та фінансові інструменти. Водночас розмежовано поняття „фінансовий актив” і „фінансовий інструмент” та доведено, що фінансові активи щодо виникнення двосторонніх відносин при здійсненні операцій з ними є складовою фінансових інструментів. Крім цього виокремлено сфери обігу об'єктів фінансового ринку за видами та характером відносин, що виникають при здійсненні операцій з ними, а саме: ринок фінансових ресурсів, ринок фінансових активів і ринок фінансових інструментів (рис. 2). Сегмент фінансового ринку, а саме „ринок фінансових інструментів” запропоновано використовувати для чіткого розуміння сутності фінансових інструментів та розмежування сфер обігу об'єктів фінансового ринку.

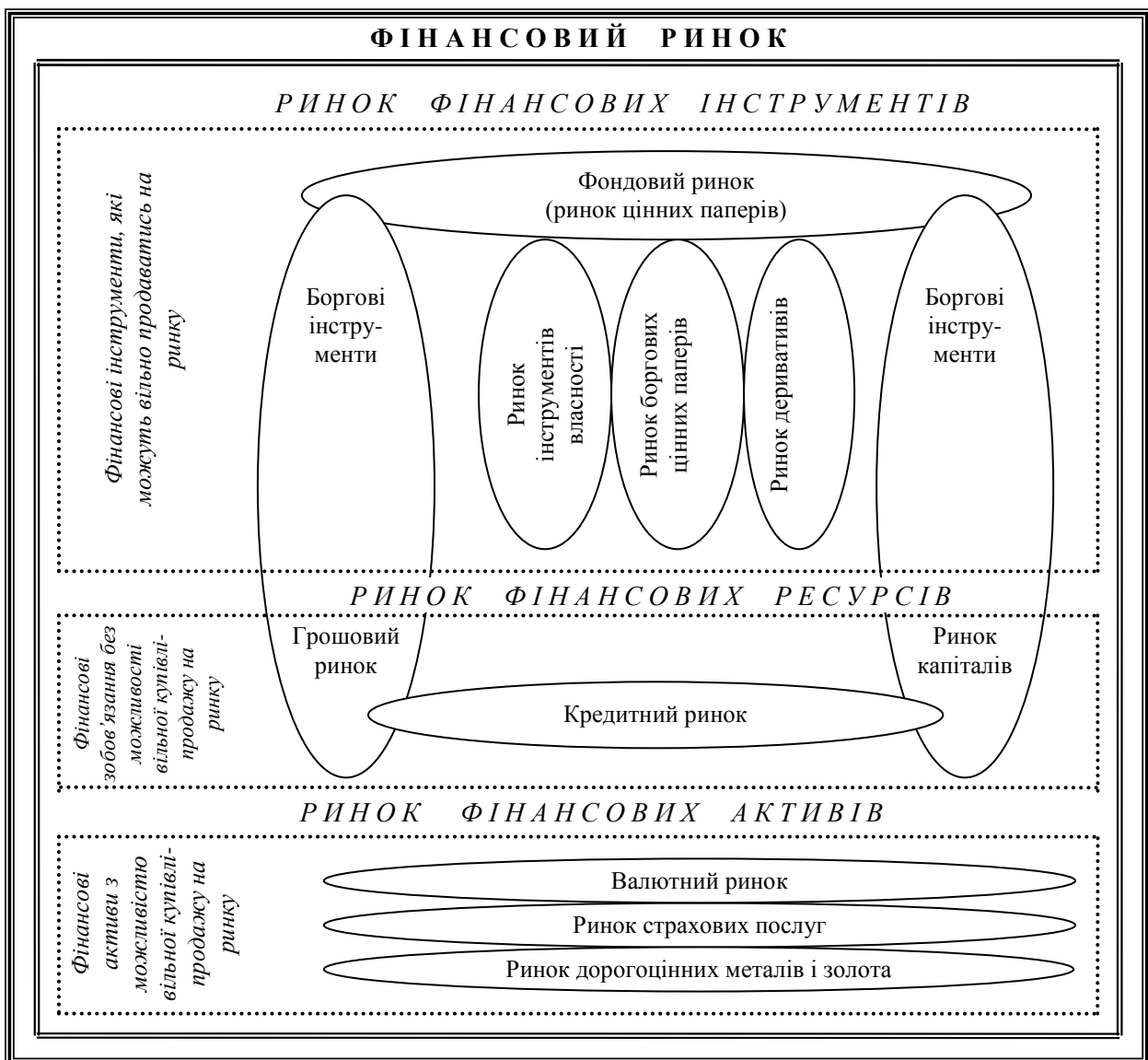

Рис. 2. Структура фінансового ринку

Сутність і специфіку використання банками фінансових інструментів розкрито також шляхом визначення теоретичних засад інвестиційної діяльності. У цьому контексті проведено категоріальний аналіз сутності інвестицій, інвестиційної діяльності, банківських інвестицій та банківської інвестиційної діяльності. У структурі вітчизняного банківського бізнесу вагоме місце належить інвестиційній діяльності, яка, будучи за природою допоміжною, забезпечує банку певну гарантію дохідності й виживання на ринку. Однак активізацію банківських інвестицій гальмує відсутність чіткого визначення типу моделі, за якою має розвиватися фондовий ринок України. З огляду на це проаналізовано існуючі моделі участі банківських установ на фінансовому ринку та констатовано, що в Україні формується змішана модель.

Нині банківські установи, володіючи великою кількістю акумульованих ресурсів, є реальними і потенційними інвесторами на фондовому ринку, на відміну від інших фінансових посередників.

У другому розділі „Сучасна практика використання фінансових інструментів в інвестиційній діяльності банків України” викладено результати аналізу організації інвестиційної діяльності банку, здійснення банківських інвестицій на ринку фінансових інструментів та управління інвестиційним портфелем банку.

Дієвість банківської установи на інвестиційному ринку значною мірою залежить від раціональної організації інвестування. На основі аналізу діючих організаційних структур банківських установ України і з огляду на сучасний рівень розвитку банківської системи розроблено організаційну структуру банківської установи в галузі інвестиційної діяльності. Запропоновано структуру інвестиційного департаменту банку з переліком відділів, які належали би до нього із зазначенням їхніх функцій. Водночас особливу увагу приділено сектору дослідження ринку. Для досягнення максимальної ефективності діяльності банку в галузі інвестування визнано за доцільне враховувати напрямки руху інформаційних потоків з метою дотримання принципу наскрізного проходження інформації через усі рівні та недопущення дублювання функцій окремих підрозділів. Пропонований у роботі спосіб організації руху інформаційних потоків формує масив інформації – базу для прийняття ефективних управлінських рішень на рівні як інвестиційного департаменту, так і всього банку (рис. 3).

Специфіка здійснення банківських інвестицій значною мірою зумовлена якісними і кількісними характеристиками сформованої ресурсної бази банку. З огляду на це проведено аналіз основних показників діяльності банків (власний капітал, зобов'язання банків, кошти фізичних осіб, кошти суб'єктів господарювання) та доведено, що інвестиційний потенціал банківської системи України спроможний задовольнити потреби реального сектору економіки, але лише на короткий період. Нестача довготермінових зобов'язань банку водночас із

надлишком довготермінових активів – відчутна проблема для банків на сучасному етапі розвитку економіки.

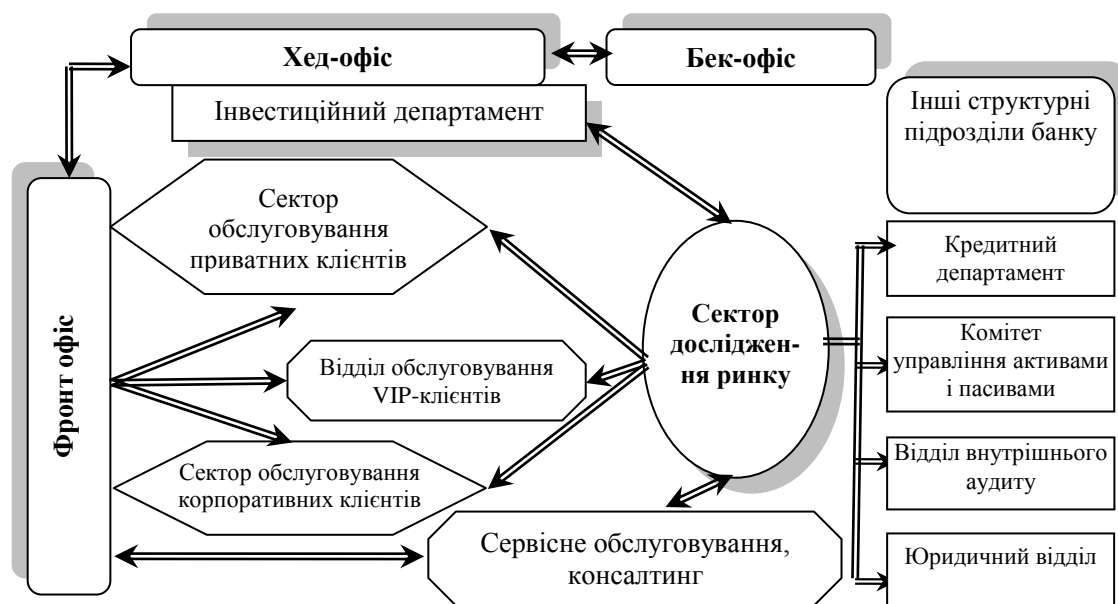

Рис. 3. Напрямки руху інформаційних потоків у межах банківської установи

З допомогою аналізу структури активів банків України і темпів зростання основних показників їхньої діяльності (загальні активи, надані кредити, довготермінові кредити, проблемні кредити, вкладення у цінні папери) та порівняльного аналізу вкладень в інвестиційні кредити та фінансові інструменти виявлено основні проблеми оптимального розподілу інвестиційних ресурсів. Констатовано, що одним з актуальних шляхів спрямування ресурсів є переорієнтація банківських установ зі спекулятивних високодохідних операцій на розширення довготермінового інвестиційного кредитування реального сектору економіки або використання альтернативних видів фінансових інструментів.

Основним елементом диверсифікації активних операцій та розширення джерел отримання доходів є вкладення в інвестиційні фінансові інструменти, найпоширеніші з яких – цінні папери. Зацікавленість банків у здійсненні інвестицій на фондовому ринку пов'язана з кількома аспектами. По-перше, вкладення в цінні папери є альтернативою розміщення фінансових ресурсів у позички в разі недостатнього попиту на банківський кредит. По-друге, для банків цінні папери служать формою збереження їхніх активів за способом захисту залучених фінансових ресурсів клієнтів від інфляційного знецінення. По-третє, розміщення банківських ресурсів у високодохідні цінні папери забезпечує підвищення прибутковості операцій банку загалом. Водночас звернуто увагу на те, що вкладення в короткотермінові фондові цінності підвищують ліквідність банку.

У роботі оцінено вкладення в цінні папери банківською системою України, групами банків і окремими банківськими установами та виявлено тенденцію до зменшення частки цінних паперів у сукупних активах банків. Зокрема, у 2009 році вкладення в цінні папери становили 4,0% проти 4,2% у 2008 році. Це зумовлено

такими факторами: швидкими темпами зростання величини кредитного портфеля, який залишається основною складовою банківських активів і дає значну частину доходів; низьким рівнем розвитку фондового ринку в Україні; недостатньою привабливістю цінних паперів вітчизняних емітентів та відсутністю гарантій щодо отримання дивідендів за ними (з огляду на непрозору структуру власності більшості компаній); рівнем довіри до державних цінних паперів; послабленням стимулів до інвестування в цінні папери іноземних емітентів через іпотечну кризу в США.

Аналіз структури портфеля фінансових інструментів показав, що банки віддають перевагу доходам, які вони отримують не від володіння цінними паперами, а від торговельних операцій з ними (табл. 1).

Таблиця 1

Портфель цінних паперів банків України у 2004-2009 рр.

Показники	2004		2005		2006		2007		2008		2009	
	Сума, млн. грн.	% до підсумку	Сума, млн. грн.	% до підсумку	Сума, млн. грн.	% до підсумку	Сума, млн. грн.	% до підсумку	Сума, млн. грн.	% до підсумку	Сума, млн. грн.	% до підсумку
Цінні папери, що рефінансує НБУ*	2703	33,14	6487	45,25	4567	31,67	9720	33,88	22220	54,71	-	-
Цінні папери в торговому портфелі банку	42	0,51	629	4,39	3446	23,9	7029	24,5	5611	13,82	2792	7,0
Цінні папери в портфелі банку на продаж	4755	58,29	6683	46,62	5495	38,1	9915	34,56	10433	25,69	27705	69,5
Цінні папери, що їх утримують до погашення	470	5,76	270	1,88	377	2,61	787	2,74	847	2,09	8079	20,3
Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	187	2,29	267	1,86	535	3,71	1237	4,31	1498	3,69	1285	3,2
Разом	8157	100,0	14336	100,0	14420	100,0	28688	100,0	40609	100,0	39861	100,0

*із 2009 р. цей вид цінних паперів уведено до портфелів залежно від мети їхнього придбання

Спостерігається превалювання вкладень у боргові фінансові інструменти та державні цінні папери, які характеризуються стабільним і достатньо високим рівнем дохідності. З огляду на обсяги ресурсної бази великі банки мають значні потенційні можливості здійснювати інвестування в цінні папери, однак середні й

малі фінансово-кредитні установи є більш активними учасниками фондового ринку. Такі самі результати одержано при проведенні аналізу портфелів цінних паперів окремих банків. У дисертації аргументовано, що саме невеликі регіональні банки, які обслуговують комунальні підприємства, можуть зайняти нішу на ринку цінних паперів, здійснюючи операції з цими фінансовими інструментами, диверсифікуючи свою діяльність і одержуючи додатковий дохід.

Аналіз основних підходів до визначення сутності інвестиційного портфеля дав змогу встановити невідповідність складових портфеля сучасним реаліям і вимогам фінансового ринку. Саме тому запропоновано використовувати поняття „інвестиційний портфель фінансових інструментів” (ІПФІ) (рис. 4), обґрунтовано необхідність та причини введення в науковий обіг зазначеного поняття. ІПФІ є складовою інвестиційного портфеля і завдяки розмежуванню його компонентів змінений відповідно до вимог сучасного фінансового ринку й міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО).

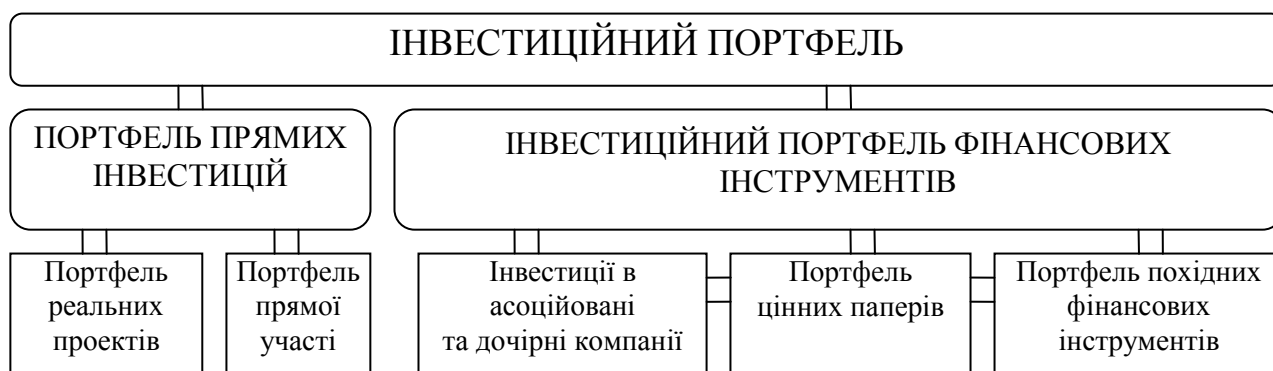

Рис. 4. Структура інвестиційного портфеля банку

В роботі розроблено механізм управління інвестиційним портфелем шляхом упровадження визначених послідовних етапів управління. Крім цього, проведено факторний аналіз інвестиційної діяльності, що вважається одним із елементів управління та визначення негативних факторів впливу на неї. З урахуванням зарубіжного досвіду управління портфелем цінних паперів рекомендовано брати до уваги при прийнятті ефективних у майбутньому інвестиційних рішень дохідність портфеля від періоду володіння активами (HPR).

Третій розділ „Шляхи вдосконалення використання фінансових інструментів” присвячено дослідженню напрямків ефективного управління банківськими ризиками в процесі застосування фінансових інструментів, активізації діяльності банків на інвестиційному ринку шляхом використання новітніх фінансових інструментів й оптимізації структури фінансових інструментів у інвестиційному портфелі банку.

У дисертації подано власне трактування інвестиційного ризику як вартісного вираження ймовірності втрати банком ринкової вартості капіталу або частини коштів, недоотримання доходу чи зазнання невинуватених втрат у результаті

інвестиційної діяльності з використанням фінансових інструментів та проаналізовано підходи до класифікації інвестиційних ризиків. Визначено основні методи управління інвестиційними ризиками та дано характеристику з огляду на їхню значущість для банківської установи. Такі методи, як диверсифікація, лімітування, страхування і хеджування, навіть в їхньому комплексному застосуванні, не спроможні виконувати свої функції через нерозвиненість окремих сегментів фінансового ринку: інвестиційного, страхового й строкового.

Розроблено пропозиції щодо впровадження у банківську діяльність інтегрованої системи управління ризиками та рекомендації щодо комплексного застосування її етапів. Запропоновано при кількісному оцінюванні ризиків досліджувати сценарії (песимістичний, ймовірний і оптимістичний) для кожного ризикового фінансового інструменту. З урахуванням закону розподілу ймовірностей та його основних характеристик, зроблено висновок про ступінь ризикованості фінансових інвестицій. Такий підхід дає змогу попередньо оцінити ступінь ризику при придбанні фінансових інструментів конкретних емітентів й обґрунтувати рішення щодо введення їх до інвестиційного портфеля. Особливу увагу приділено вдосконаленню системи моніторингу і контролінгу та її впровадженню при необхідності. Дотримання всіх етапів системи управління ризиками допоможе банкам максимально використати можливість уникнення та регулювання ризиків.

Один з найважливіших факторів активізації діяльності банківських установ на фінансовому ринку – це пошук перспективних об'єктів інвестування. Для активізації діяльності банків на ринку фінансових інструментів окреслено перспективи використання наявних і потенційних фінансових інструментів. Найбільш перспективними слід вважати: 1) похідні та новітні фінансові інструменти, перевагами яких є забезпечення реальними активами і можливість мінімізації ризиків банківської установи; 2) депозитарні розписки й євробонди, перевагами яких є здійснення інвестицій на довготерміновий період та одержання тривалого й прогнозованого доходу, вихід на міжнародні ринки капіталу для зниження ризикованості та диверсифікації своєї діяльності; 3) сек'юритизовані фінансові інструменти, особливістю яких є забезпечення реальними активами, не надто високий рівень ризику, що забезпечує вищу надійність згідно із рейтингами, можливість збереження обігу капіталу в рамках національних кордонів.

Проаналізовано підходи до портфельного інвестування і класичних форм оптимізації інвестиційного портфеля. З урахуванням переваг та недоліків наявних моделей побудовано модель формування оптимального інвестиційного портфеля. Її основними вхідними параметрами визначено дисперсії активів, дохідності активів і заданий рівень ризику портфеля. Така модель дає змогу знайти частки w_i вкладення грошових коштів в i -ті активи, що максимізували би сподіваний дохід портфеля. Так, якщо дохідність першого активу становить $r_1 = 0,45$, його дисперсія дорівнює $D_1 = 0,05$, а дохідність другого активу – $r_2 = 0,9$ та, відповідно, дисперсія

– $D_2 = 0,1$, дохідність третього активу $r_3 = 0,36$, дисперсія – $D_3 = 0,02$, то за заданого рівня ризику портфеля $d_p = 0,03$, згідно з моделлю, у третій актив слід спрямувати $w_3 = 0,181$ усіх коштів, у другий актив $w_2 = 0,489$, а решту – в перший актив $w_1 = 0,330$. При розподілі ресурсів у активи згідно запропонованих часток дохідність портфеля фінансових інструментів банку становитиме $r_p = 0,654$, якщо ж кошти розділити порівну між активами, то дохідність такого портфеля буде нижчою $r_p = 0,570$ (табл. 2).

Таблиця 2

Оптимальний портфель фінансових інструментів банку за наперед заданого рівня ризику

Активи	Дисперсії активів	Дохідність активів	Оптимальні частки	Дохідність портфеля
Облігації	0,05	0,45	0,330	0,654
Акції	0,10	0,90	0,489	0,570
Векселі	0,02	0,36	0,181	
Заданий рівень ризику портфеля	0,03			

Використовуючи цю модель, менеджери банку можуть формувати оптимальний портфель фінансових інструментів, уводячи до нього будь-які активи, що перебувають в обігу на фінансовому ринку. Порівнюючи комбінації з часток, інвестор має змогу здійснювати постійний моніторинг портфеля і змінювати його структуру відповідно до економічної ситуації.

ВИСНОВКИ

У дисертації зроблено теоретичні узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової проблеми щодо використання банками фінансових інструментів у інвестиційній діяльності. Це дало змогу сформулювати низку теоретичних та практичних висновків.

1. Неоднозначне розуміння поняття „фінансовий інструмент” зумовлене розмаїттям як видів фінансових інструментів, так і операцій, які здійснюються з ними у процесі фінансового обслуговування суб’єктів економічних відносин. З урахуванням більшості положень, що формують комплексний підхід до вивчення фінансових інструментів як складного багатогранного поняття визначено їхню сутність.

2. У науковій літературі нема єдності підходів до розкриття сутності фінансового ринку. Запропоновано власне визначення поняття „фінансовий ринок”, який слід розуміти як специфічну сферу економічних відносин між суб’єктами ринку щодо руху фінансових інструментів, фінансових активів і

фінансових ресурсів (купівля-продаж, випуск, обіг), де виявляються всі елементи цієї сфери (попит, пропозиція, ціна, конкуренція). При цьому обґрунтовано, що фінансовий ринок є специфічною сферою обігу саме фінансових інструментів. Зважаючи на подібність об'єктів, які перебувають в обігу на фінансовому ринку, розмежовано поняття „фінансовий інструмент” і „фінансовий актив”. Сфера обігу фінансових інструментів належним чином не відображена в сучасній вітчизняній економічній літературі й практиці, саме тому вдосконалено структуру фінансового ринку. На основі міжнародного досвіду визнано за доцільне виокремити сферу економічних відносин, в якій здійснюють емісію, купівлю-продаж, обіг та обмін фінансовими інструментами, і запропоновано вважати її ринком фінансових інструментів.

3. З огляду на специфіку здійснення банківських інвестицій встановлено, що вони акумулюють у собі властивості інвестицій взагалі й характеризуються специфічними формами вияву. Запропоновано банківські інвестиції трактувати як вкладення банками інвестиційних ресурсів у фінансові інструменти з метою збереження вартості вкладеного капіталу та його приросту. З допомогою комплексного оцінювання банківської інвестиційної діяльності узагальнено різні підходи до класифікації цієї діяльності та рекомендовано застосовувати комплексний підхід до визначення основних напрямків інвестиційної діяльності банків.

4. Оцінено організацію інвестиційної діяльності банківських установ України та доведено, що сучасні організаційні структури окремих банків не відповідають реаліям сьогодення. Подано власну розробку організаційної структури банківської установи у галузі інвестиційної діяльності, зокрема вона передбачає вдосконалення структури інвестиційного департаменту банку. Сформовано основи організації діяльності банку на інвестиційному ринку, зокрема обґрунтовано доцільність проведення аналізу інформаційних потоків у межах інвестиційного підрозділу банківської установи. Запропоновано цілісне вирішення проблеми раціональної організації інвестиційної діяльності банку й окреслено напрямки руху інформаційних потоків у межах інвестиційного департаменту зокрема і банківської установи загалом. Саме такі схеми можуть служити основою для прийняття ефективних інвестиційних рішень щодо майбутніх секторів ринку, банківських продуктів та послуг, асортименту операцій, прибутковості й рівня ризику.

5. З допомогою порівняльного аналізу вкладень в інвестиційні кредити та фінансові інструменти виявлено основні проблеми оптимального розподілу інвестиційних ресурсів, зокрема: низький рівень інвестування банками реального сектору економіки України зумовлений як їхньою неготовністю надавати великі й довготермінові кредити, так і нестабільністю функціонування виробничих підприємств, відсутністю реальних структурних перетворень у вітчизняній економіці; зростання частки довготермінових кредитів у структурі кредитного портфеля українських банків, яка значною мірою має не інвестиційну, а споживчу спрямованість. З метою активізації інвестування реального сектору економіки

рекомендовано: провадити рефінансування Національним банком України для кредитування економіки за цільовим призначенням; стимулювати впровадження пільгових ставок для позичальників залежно від значущості проекту через обмеження маржі дохідності банківської установи; законодавчо закріпити відрахування частини залучених на період понад 1 рік ресурсів на кредитування інвестиційних проектів, спрямованих на впровадження високотехнологічних змін.

6. Виявлено зменшення частки цінних паперів у сукупних активах банківських установ. Це зумовлено тим, що банки надають перевагу роботі зі спекулятивними цінними паперами, формуючи портфель цінних паперів на продаж, для одержання більшої суми доходу. Аналіз структури портфеля цінних паперів дав змогу виявити позитивну динаміку вкладень у боргові фінансові інструменти та державні цінні папери, що зумовлено стабільним та достатньо високим рівнем їх дохідності. Незважаючи на те, що великі банки мають значні ресурси для здійснення інвестування в цінні папери, середні й малі фінансово-кредитні установи є більш активними учасниками фондового ринку. Регіональні банки, які обслуговують комунальні підприємства, можуть зайняти нішу на ринку цінних паперів, здійснюючи операції з цими фінансовими інструментами, диверсифікуючи свою діяльність і отримуючи додатковий дохід.

7. Встановлено невідповідність структури інвестиційного портфеля вимогам фінансового ринку й МСБО. Враховуючи це, доведено необхідність використання поняття інвестиційного портфеля фінансових інструментів (ІПФІ) та удосконалено його структуру. Визначено основні підходи та етапи управління інвестиційним портфелем фінансових інструментів. Проведено факторний аналіз здійснення інвестиційної діяльності, що є одним із елементів управління і встановлення негативних факторів впливу на неї. Враховуючи зарубіжний досвід управління портфелем цінних паперів, рекомендовано при прийнятті ефективних інвестиційних рішень зважати на дохідність портфеля від періоду володіння активами (HPR).

8. Запропоновано розуміти інвестиційний ризик як вартісне вираження ймовірності втрати банком його ринкової вартості або частини коштів чи капіталу, недоотримання доходу або за знання невиправданих втрат у результаті інвестиційної діяльності з використанням фінансових інструментів. Досліджено основні методи управління інвестиційними ризиками, в результаті чого розроблено інтегровану систему управління ризиками, складовою якої є кількісне оцінювання ризиків банків з використанням фінансових інструментів, із подальшим сценарним аналізом, що дасть змогу в перспективі формувати оптимальний інвестиційний портфель.

9. З метою активізації діяльності банків на ринку фінансових інструментів проведено огляд перспектив використання наявних і потенційних фінансових інструментів. У результаті означено переваги та недоліки використання кожного з них. Водночас враховано тенденції розвитку світового фінансово-економічного простору й окреслено перспективи використання банками України євробонів і

єврооблігацій, депозитарних розписок, а також гібридних та синтетичних фінансових інструментів. Складено перелік фінансових інструментів, адаптований до сучасних реалій розвитку ринкової економіки й орієнтований на глобалізаційні та євроінтеграційні процеси, що відбуваються в Україні.

10. Побудовано модель формування оптимального інвестиційного портфеля, яка допомагає за заданого рівня ризику, прийняттого для банку, сформувати такий портфель, який при інвестуванні в однакові фінансові інструменти дасть максимальний дохід. Підбір варіантів комбінацій з часток питомої ваги кожного інструмента сприяє зміні структури портфеля та провадженню його моніторингу. Використання пропонованої моделі у практичній діяльності банку сприятиме оптимізації структури портфеля фінансових інструментів, що приведе до збільшення дохідності банку та подальшої активізації діяльності банківських установ на фондовому і фінансовому ринках.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Луців Б. Л. Фондовий ринок України : правові засади функціонування / Б. Л. Луців, Т. Б. Стечишин // Світ фінансів. – 2006. – № 4. – С. 137–143 (0,48 д. а., дисертанту належить – 0,25 д. а., зазначено сучасні тенденції розвитку фондового ринку, а також переваги змін чинного законодавства на його подальше становлення).
2. Стечишин Т. Б. Теоретичні основи використання фінансових інструментів в інвестиційній діяльності банків / Т. Б. Стечишин // Економіка : проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. Гол. ред. д-р екон. наук, проф. А. А. Покотілов. – Вип. 225, – Т. II. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. – С. 394–404 (0,53 д. а.).
3. Стечишин Т. Б. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток банківської системи України / Т. Б. Стечишин // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Методи оцінки рівня капіталізації інноваційних структур : зб. наук. праць. / НАН України, Ін-т регіон. дослідж.; відп. ред. Є. І. Бойко – Львів : ТзОВ „Простір-М”, 2007.– Вип. 2. – С. 301–309 (0,48 д. а.).
4. Стечишин Т. Б. Банки як інституційні учасники фондового ринку / Т. Б. Стечишин // Наука молода. – 2007. – Вип. 7. – С. 60–65 (0,47 д. а.).
5. Стечишин Т. Б. Роль банківських установ України в інвестиційній діяльності держави / Т. Б. Стечишин // Світ фінансів. – 2008. – № 2. – С. 51–59 (0,74 д. а.).
6. Луців Б. Л. Інвестиційний потенціал банківської системи України / Б. Л. Луців, Т. Б. Стечишин // Фінанси України. – 2009. – № 9. – С. 67–77. (0,59 д. а., дисертанту належить – 0,3 д. а., проаналізовано сучасний стан інвестування банками реального сектору економіки та запропоновано шляхи збільшення капіталізації банківських установ).
7. Стечишин Т. Б. Особливості організації інвестиційного департаменту в

банківських установах України / Т. Б. Стечишин // Інвестиції : практика та досвід. – 2010. – № 3. – С. 17–21 (0,57 д. а.).

В інших виданнях:

1. Стечишин Т. Б. Проблеми використання фінансових інструментів в інвестиційній діяльності банків / Т. Б. Стечишин // Фінансові ресурси регіону : організація та управління : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Івано-Франківськ : ПП Курилюк, 2007. – С. 151–153 (0,18 д. а.).

2. Стечишин Т. Б. Особливості діяльності банків на фондовому ринку / Т. Б. Стечишин // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті : національна ідентичність та тенденції глобалізації : зб. тез доп. IV міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених. – Ч. 2. – Тернопіль : Екон. думка, 2007. – С. 274–277 (0,15 д. а.).

3. Стечишин Т. Б. Глобалізація та її вплив на сучасні тенденції розвитку банківської системи України / Т. Б. Стечишин // Проблеми глобалізації та моделі стійкого розвитку економіки : мат. III Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених. – Луганськ : ПП Ільков В. Г., 2007. – С. 102–104 (0,12 д. а.).

4. Стечишин Т. Б. Реалії використання окремих фінансових інструментів банками України / Т. Б. Стечишин // Науковий прогрес на межі тисячоліть–2007 : мат. II Міжнар. наук.-практ. конф. – Т. 1 : Економічні науки. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2007. – С. 12–14 (0,18 д. а.).

5. Стечишин Т. Б. Проблеми здійснення інвестиційної діяльності банками України / Т. Б. Стечишин // Розвиток фінансово-кредитної системи України : здобутки, проблеми, перспективи : тези доп. III Всеукр. наук.-практ. конф. аспірантів та молодих вчених. – Львів : Львів. ін-т банків. справи УБС НБУ, 2007. – С. 129–131 (0,1 д. а.).

6. Стечишин Т. Б. Основные направления инвестиционной деятельности украинских банков / Т. Б. Стечишин // Образование и наука без границ–2008 : мат. IV Международ. науч.-практ. конф. – Ч. I : Экономические науки. – Перемышль : Наука и Студия, 2008. – С. 12–14 (0,19 д. а.).

7. Стечишин Т. Б. Вплив глобальної світової фінансової кризи на інвестиційну складову банківської діяльності / Т. Б. Стечишин // Проблеми глобалізації та моделі стійкого розвитку економіки : мат. I Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених. – Луганськ : ПП Ільков В. Г., 2009. – С. 89–92 (0,19 д. а.).

8. Стечишин Т. Б. Ризики в інвестиційній діяльності банківських установ : класифікація та методи мінімізації / Т. Б. Стечишин // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті : національна ідентичність та тенденції глобалізації : зб. тез доп. VII Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених. – Ч. 2. – Тернопіль : ТНЕУ : Екон. думка, 2010. – С. 207–209 (0,14 д. а.).

9. Стечишин Т. Б. Перспективи впровадження новітніх фінансових інструментів в інвестиційній діяльності банків / Т. Б. Стечишин // Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – К. : КНЕУ, 2010. – С. 428–430 (0,15 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Стечишин Т. Б. Фінансові інструменти в інвестиційній діяльності банків. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2011.

Дисертаційна робота присвячена обґрунтуванню теоретичних засад використання фінансових інструментів у інвестиційній діяльності банків та визначенню шляхів поживлення банківської активності на фінансовому ринку.

Розглянуто економічну сутність фінансових інструментів і сформовано основні підходи до їхньої класифікації. Складено перелік інвестиційних фінансових інструментів, які використовують при здійсненні банківських інвестицій. Досліджено роль фінансового ринку як специфічної сфери обігу фінансових інструментів та структуризовано його відповідно до об'єктів, які перебувають в обігу на цьому ринку.

Розроблено практичні пропозиції щодо вдосконалення діяльності банків з використанням фінансових інструментів та окреслено напрямки поліпшення структури інвестиційного департаменту банківської установи. Визначено основні методи мінімізації інвестиційних ризиків банку і шляхи активізації інвестиційної діяльності банків при застосуванні фінансових інструментів та побудовано економіко-математичну модель формування оптимального інвестиційного портфеля фінансових інструментів з метою максимізації прибутку банківської установи.

Ключові слова: фінансові інструменти, новітні фінансові інструменти, інвестиційна діяльність банку, інвестиційний портфель банку, інвестиційний ризик, цінні папери.

АННОТАЦИЯ

Стечишин Т. Б. Финансовые инструменты в инвестиционной деятельности банков. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Тернопольский национальный экономический университет, Тернополь, 2011.

Диссертация посвящена обоснованию теоретических основ использования финансовых инструментов в инвестиционной деятельности банков и определению путей оживления банковской активности на финансовом рынке.

Рассмотрена экономическая сущность финансовых инструментов и сформированы основные подходы к их классификации. Составлен перечень инвестиционных финансовых инструментов, используемых при осуществлении банковских инвестиций. Исследована роль финансового рынка как специфической сферы обращения финансовых инструментов и структурировано его согласно объектов, находящихся в обращении на этом рынке. Сущность и специфика использования банками финансовых инструментов раскрыты путем определения теоретических основ инвестиционной деятельности. Проведен категориальный анализ сущности инвестиций, инвестиционной деятельности, банковских инвестиций и банковской инвестиционной деятельности. Проанализированы существующие модели участия банковских учреждений на финансовом рынке и констатировано, что в Украине формируется смешанная модель.

Разработаны практические предложения по совершенствованию деятельности банков с использованием финансовых инструментов и намечены направления улучшения структуры инвестиционного департамента банковского учреждения. Сформированы основы организации деятельности банка на инвестиционном рынке, в частности обоснована целесообразность проведения анализа информационных потоков в рамках инвестиционного подразделения банковского учреждения.

В работе оценены вложения в ценные бумаги банковской системой Украины, группами банков и отдельными банковскими учреждениями, выявлена тенденция к уменьшению доли ценных бумаг в совокупных активах банков и установлены факторы, обусловившие такую ситуацию. Аргументировано, что именно небольшие региональные банки, обслуживающие коммунальные предприятия могут занять нишу на рынке ценных бумаг, осуществляя операции с этими финансовыми инструментами, диверсифицируя свою деятельность и получая доход.

Разработан механизм управления инвестиционным портфелем путем внедрения определенных последовательных этапов управления. Проведен факторный анализ инвестиционной деятельности, который считается одним из элементов управления и определения негативных факторов влияния на нее. Учитывая зарубежный опыт управления портфелем финансовых инструментов, рекомендовано учитывать доходность портфеля от периода владения активами (HPR) при принятии инвестиционных решений.

Определены основные методы минимизации инвестиционных рисков банка и пути активизации инвестиционной деятельности банков при применении финансовых инструментов. Обозначено преимущества и недостатки использования банками имеющихся и потенциальных финансовых инструментов, учитывая тенденции развития мирового финансово-экономического пространства. Намечены перспективы использования банками Украины евробондов и еврооблигаций, депозитарных расписок, а также гибридных и синтетических финансовых инструментов. Составлен перечень финансовых инструментов, адаптированный к современным реалиям развития рыночной экономики и ориентирован на

глобализационные и евроинтеграционные процессы, происходящие в Украине. Построена экономико-математическая модель формирования оптимального инвестиционного портфеля финансовых инструментов с целью увеличения доходности банковского учреждения.

Ключевые слова: финансовые инструменты, новейшие финансовые инструменты, инвестиционная деятельность банка, инвестиционный портфель, инвестиционный риск, ценные бумаги.

ANNOTATION

Stechyshyn T. B. Financial instruments in the investments activities of banks. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economic Studies. Specialty 08.00.08 – Money, finance, and credit. – Ternopil National Economy University, Ternopil, 2011.

The thesis is devoted to the theoretical foundations of financial instruments in the investments activities of bank institutions and identifies ways of activation of the banking practices in the financial market.

The theoretical aspects of establishing the economic essence of financial instruments were made and their basic approaches to classification were formed. The lists of investment instruments that are used in banking investments were compiled. The role of the financial market as a specific sphere of circulation of financial instruments was investigated and it was structured according to the types of objects that are in circulation in the financial market. The main directions of investment bank activity were estimated and expediency of a mixed model of their activities at stock market in Ukraine was grounded.

The practical proposals to improve the banks with the use of financial instruments were made and ways of the structure improvement of the investment departments of banking institution were outlined. The basic techniques of minimizing the investment risks of the bank and the ways of activation of bank's investment activities with the application of financial instruments were determined. Economic-mathematical model of formation the optimal portfolio of financial instruments to maximize profit of banking institution was built.

Key words: financial instruments, new financial instruments, the investment activity of bank, investment portfolio, investment risk, securities.

Підписано до друку 28.03.2011 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 1,4 Зам. № А005–11. Тираж 140 прим.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.

Віддруковано у видавництві ТНЕУ
46020 Тернопіль, вул. Львівська, 11
тел. (0352) 47-58-72